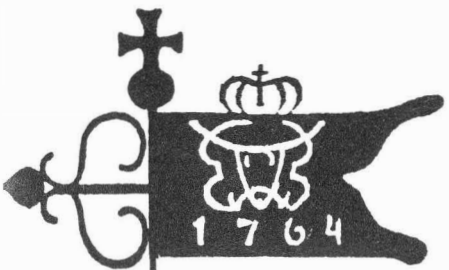

46.4 Hv

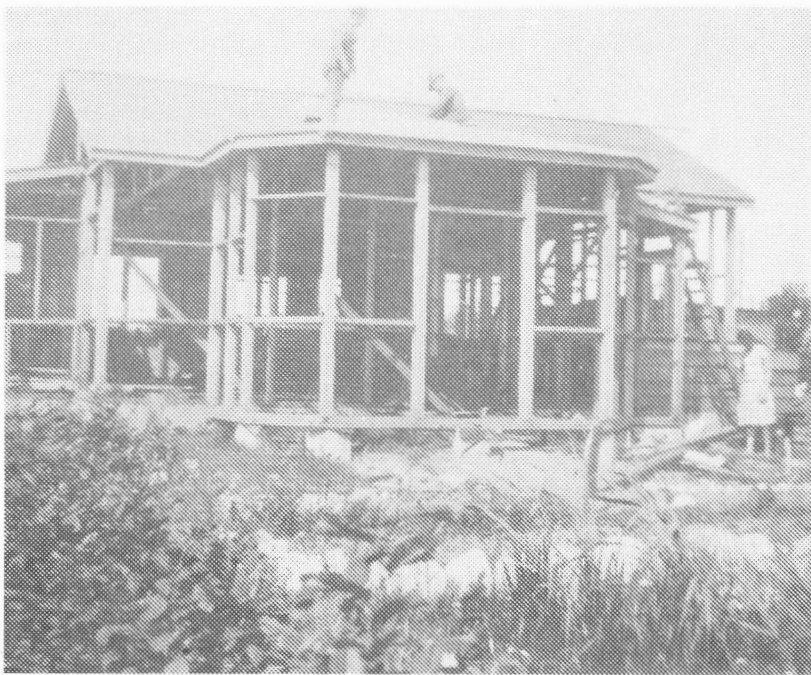

HVIDOVRE KOMMUNES
LOKALHISTORISKE ARKIV
Medborgerhuset
Hvidovrevej 280
2650 Hvidovre

HVIDOVRE LOKALHISTORIE

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

6. årgang, nr. 3, oktober 1988

Indhold:

Til medlemmerne	side 3
Gennem Hvidovre med Jørgen Nielsen	side 4
Tilbud til medlemmerne	side 14
Tanker på en bæk i Kystagerparken af Arild Fenris	side 16
Svar på en efterlysning	side 30
Postkort efterlyses	side 31
Bagsiden	side 32

Forsiden: Strandørevej (senere Strandbovej) hus under opførelse. Se artiklen inde i bladet på side 16.

HVIDOVRE LOKALHISTORIE udgives af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab, udkommer fire gange årligt og tilstilles selskabets medlemmer.

Redaktion: Per E. Hansen
Kjeld Jørgensen

Adresse: Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv
Medborgerhuset
Hvidovrevej 280
2650 Hvidovre

ISSNnr.: 0902-3046

Til medlemmerne !

På nuværende tidspunkt er vi godt igang med efterårets aktiviteter. Kjeld Jørgensen, vor sekretær, fortalte i september om "Bønderne i Hvidovre på Chr. IV's tid og retstilstanden dengang". Den 10. okt. kan vi glæde os til at møde en af Hvidovres "gamle drenge", nemlig Knud Gravesen, som sikkert kendes af mange her.

Ved næste årsskifte stiger brevportoens sikkert igen. I den anledning har vi i bestyrelsen drøftet, hvorledes vi kan spare på denne stadig mere belastende udgift.

Der foreligger en mulighed ved bl.a. at undlade den almindelige indkaldelse pr. brev til vore møder. I stedet kan vi, måske, udgive flere numre af nærværende blad og altså umiddelbart før møderne udkomme med et særnummer, som fortæller om det kommende møde og dermed har samme funktion som brevene.

Vi forhandler for tiden med Avispostkontoret, og håber hermed at kunne opnå nogle besparelser.

HUSK - at anbefale et medlemskab til venner og bekendte.

HUSK - at vi i indeværende år forærer en bog-pakke til alle nye medlemmer (også ægtefæller).

HUSK - at mange medlemmer giver en bedre økonomi.

Redaktionen.

GENNEM HVIDOVRE med JØRGEN NIELSEN

Jørgen Nielsen, den sidste ejer af Hovedstengården, fortalte om Hvidovre i en samtale d. 20. august 1959. Interviewet, der her fremtræder i bearbejdet form, findes på Lokalhistorisk Arkiv. Jørgen Nielsen var født på Hovedstengården i 1880.

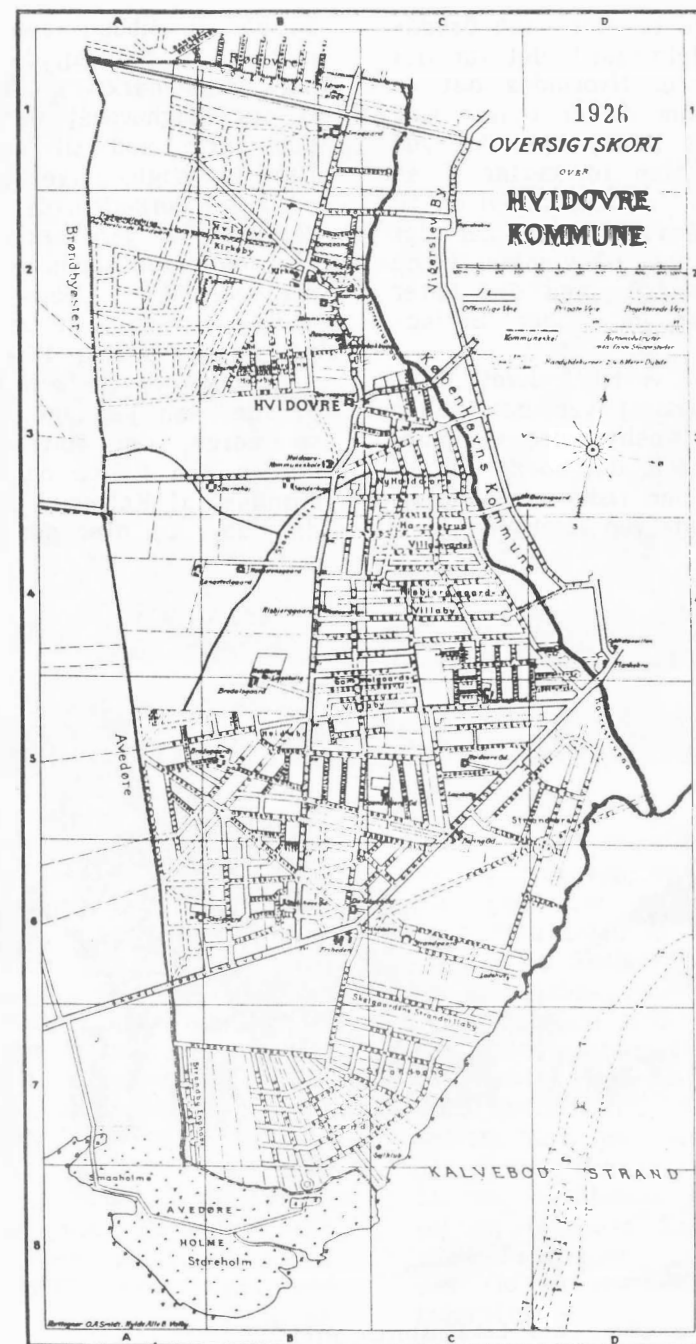
Geografisk set er der jo ikke nogen forskel på Hvidovre idag og for 50 år tilbage, det er jo det samme, men vi kan jo gå ned ved kommunegrænsen nede ved Flaskekroen og så tage en tur op sydpå, ad Gammel Køgevej. Så må vi jo forestille os at dengang, der var jo ingen bebyggelse, andet end de gårde, der var. I Hvidovre og Valby var der vel en 30 gårde og lige så mange huse, som lå spredt omkring i kommunen. De fleste af husene, de lå jo oppe omkring den gamle Hvidovre By, som de gør den dag idag, men vi begynder altså dernede ved Flaskekroen, ved Damhusåen, derfra sydpå. Til venstre ud over Kalvebod Strand, der var fuldstændig bart, der var intet.

Nede ved strandengene er der nok udvundet en del land, for

det vokser jo stadigvæk. Det er jo vanskeligt at bedømme, for dengang da gik Kalvebod Strand om efteråret og vinteren altid så højt op, så den gik helt op til Køgevejen, både her ved Flaskekroen og ude ved Avedøregrænsen. Det har jo hævet sig meget med tiden.

Det var ikke så meget opfyldning, men siv og rør og sådan noget, det falder omkuld, og det danner muld til sidst, sådan er det gået ude i Enghaverne, og sådan er det naturligvis gået hele vejen gennem kystlinien.

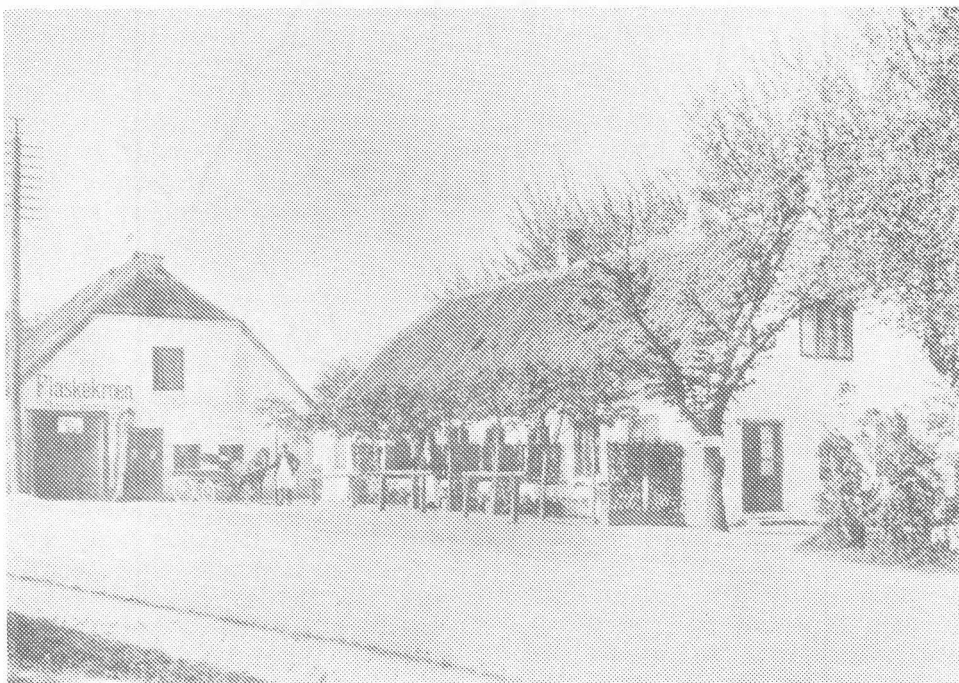
Så går vi sydpå ad Køgevejen. Den første gård vi kommer til, det er Torstengården, der er jo en del tilbage endnu. Den lå ved den gamle Grønnevej, den nuværende Brostykkevej, som jo ligger samme retning, som den lå dengang. Så kommer vi længere sydpå, dér lå Hvidovregård og Svendbjerggård, det var jo gårde som havde adgang ud til Køgevejen allesammen. Så kommer vi til Beringgård, det var jo en noget større ejendom end de andre. Det må vi jo sige, de gårde her, de fleste af dem, de var på en fyrretyve tønder land. Der var jo Beringgård og Bredalsgården, nej Bredalsgården

var nu ikke så stor, men Bredegård og Holmegård, det var lidt større gårde. Hvorledes det er gået, og om de er blevet delt en gang i tidens løb, det ved jeg ikke. Men fortsætter vi så mere sydpå, så kommer vi op til Dansborggården, den ligger der jo også endnu. Så kommer vi op til Strandegård, men den hører ganske vist ind under Beringgård.

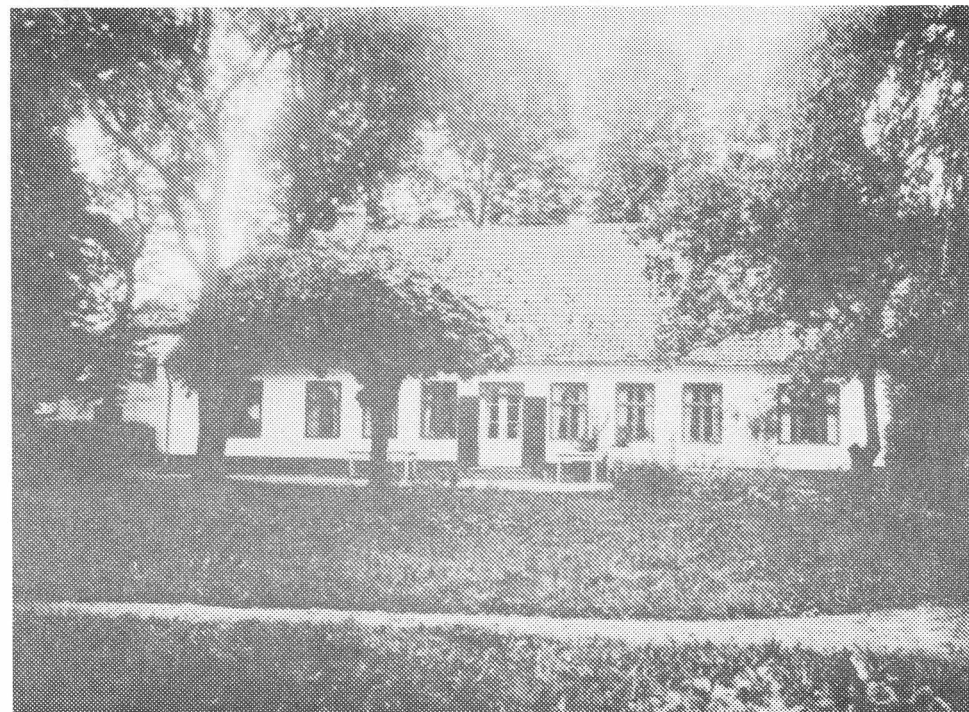
Så kommer vi til Lodsvej. Her ned ad Lodsvej var der heller ikke nogen bebyggelse dengang, der var lodsene, der boede dernede og et par fiskere, fiskerhuset helt nede ved stranden.

Så går vi tilbage igen og kommer op til den vej, der nu hedder Strandmarksvej, den kaldte vi for Enghavevej dengang, og den førte ned til enghaverne. Der lå nogleogtyve forskellige parceller dernedad, det var således, at hver gård her i kommunen, de havde sådan en lille lod dernede. Så i tidens løb, blev nogle af dem lagt sammen til gartnerier, og en lille gård lå dernede. Men ellers så blev det jo kun, kan jeg sige, brugt om sommeren, om vinteren så lå det jo hen i søle og var oversvømmet af Kalvebod Strand, for den løber op over det meste af

Flaskekroen ca. 1908. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

Beringgård set fra haven. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

det, i hvert fald i den bagerste ende. Der er så til den anden side Frihedens jorder, de ligger der den dag idag, som de gjorde dengang de gik jo ned imod Avedøreskellet.

Vi går tilbage igen til Gammel Køgevej og fortsætter ned imod Avedøreskel. Der har vi Skelgården på den højre side, og så når vi jo ned til grænsen, og ovre på den anden side af Køgevejen, der lå et par huse, men det var huse uden jord. Køgevejen ligger, som den har ligget altid, der er aldrig rørt noget ved den. Men vi går tilbage, og så

står vi på hjørnet af Hvidovrevej og Køgevej, og der var en lille gård der, som jo nok en gang med tiden er blevet stykket ud fra Skelgården. Den havde jord langs med Mellemdigsvej. Nu er vi kommet på Mellemdigsvej, der er den nuværende Hvidovrevej. Den har jo desværre fået andet navn. Men vi fortsætter nord på, men inden vi går så vidt skal vi stå et øjeblik herude på hjørnet af Hvidovrevej og Gammel Køgevej og se på Mellemdigsvej. Den var efter den tid en temmelig bred vej, indgrøftet var den på begge si-

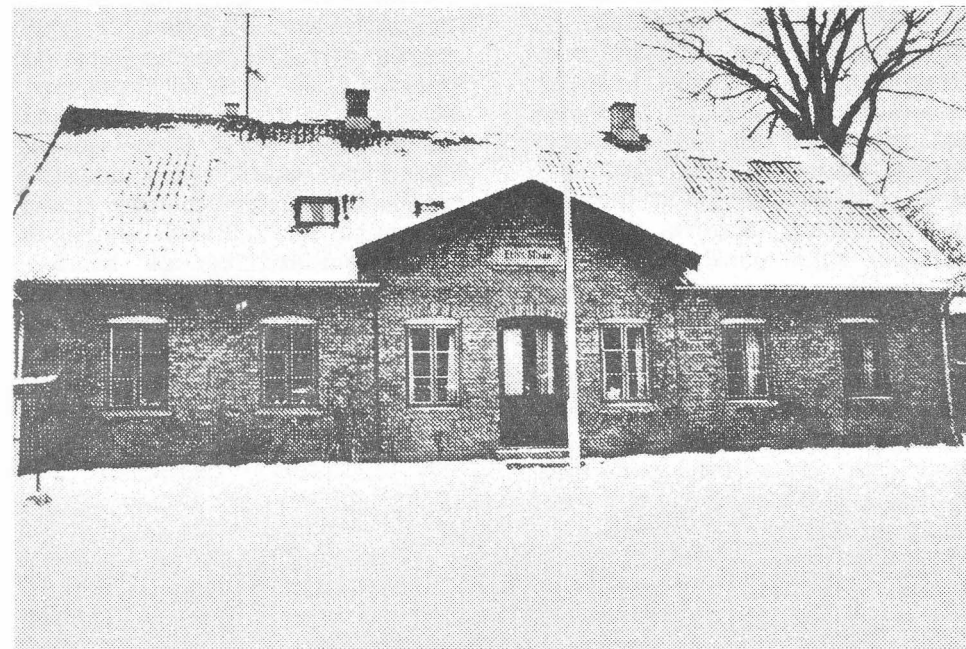
der, og pile var der plantet på begge sider af en allé, og det har der sansynligvis været hele vejen igennem, lige fra syd til nord, men her i nord, der holdt de ikke ret længe. Jeg ved ikke om jordbunden ikke egnede sig til det eller, hvad det var, de forsvandt i hvert fald lidt efter lidt. -De rådnede bort. Ja, derude sydpå, der holdt de længe, og det var jo et smukt syn at se sådan en vej. Hvidovrevej var jo en omtrent lige vej, gik fra syd til nord og delte kommunen i de to dele, og om

sommeren lå den som en lys stribe, man kunne se helt op til den gamle by. Det er en skam, at disse træer ikke kunne holde; jeg ved ikke om ikke jordbunden egnede sig til det, men de sidste, de forsvandt under den 1. Verdenskrig. Så blev de ryddet og tjente til et bedre formål, som brænde ja, nemlig. Det var jo en praktisk måde at ordne tingene på med en sådan beplantning. Der var jo buldrende mørkt om vinteren og noget af efteråret også dengang, og de her træer dem kunne man altid

Der høstes på Holmegård ca. 1942. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

Eriksminde. Foto: Lokalhistorisk Arkiv. u.å.

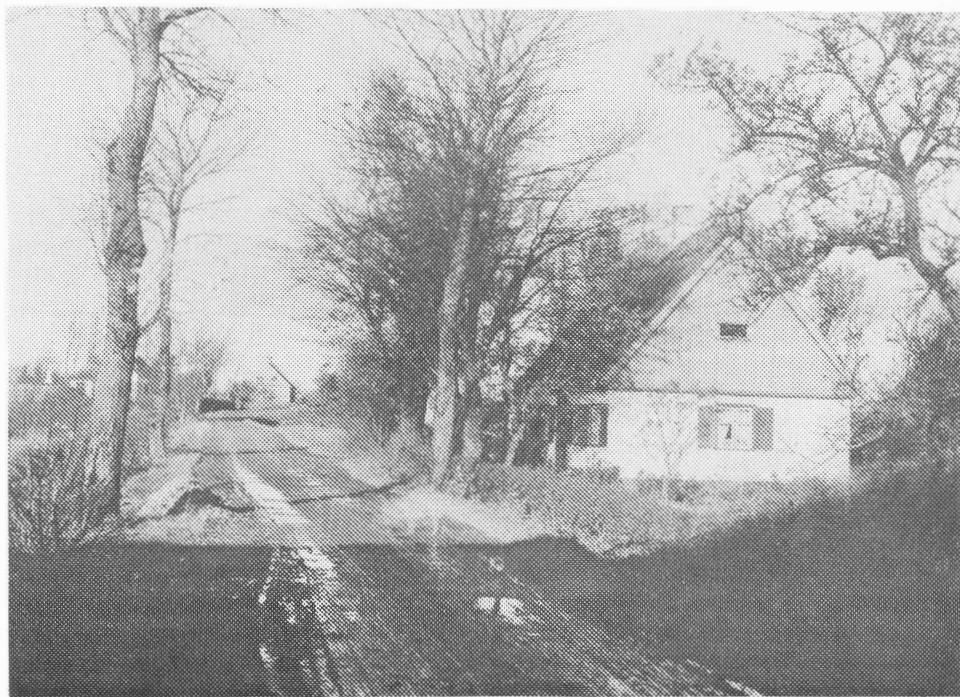
se; man kunne altid se skyggerne af dem, så dem kunne folk jo rette sig efter, når de kørte der. Og om vinteren når der var sne, og der var meget sne på Mellemdigsvej, det var jo en hulvej hele vejen igennem, som det er den dag idag og sneen kom altid fra øst, nord-øst eller syd-øst, da lå der sommetider en hel meter med sne. Nu skal man jo ikke tro at dengang, fordi det var et lille sogn og en lille kommune, at der ikke var nogen færdsel på vejene. Der var ikke så lidt færdsel, og det var jo sådan dengang, at nogle skulle til byen hver dag, og andre de skulle i hvert fald

et par gange om ugen, og de skulle jo både frem og tilbage; så blev der jo noget trafik der. Nogle kørte afsted med mælk og andre forpagtede den ud. De kørte til byen med mælk hver dag, den skulle ind hver dag. Og korn og hø og halm blev solgt, det kom ind på Halmtorvet to gange om ugen, onsdag og lørdag, og så var der torvedag og så kørte de ind med hø og halm. Kornet, byggen, blev kørt ind på bryggerierne til malt, og det andet det kørte de ind på Gammel Torv med, der blev det handlet inde. I rigtig gamle dage, da skulle man jo enten ud omkring ad

Køgevejen og Friheden og Flaskekroen eller dem her nordfra, de skulle ud til Damhuskroen, den vej ad Roskildevej, i rigtig gamle dage. Men så blev Grønnevejen ført igennem derude og så blev Landlystvej lavet, og det hjalp jo lidt på det, men før i tiden da var der ikke anden forbindelse, men det ligger jo noget længere tilbage i tiden.

Vi vender tilbage til svinget, deromkring Køgevej og Hvidovrevej, går stadigvæk nordpå og kommer til Bredegård, det var jo også en af de store gårde

herude, og jorden den gik ud til Avedøre Skel. Og så var der Gammelgård, det var jo på modsatte side af vejen. Der var vel en fyrretyve tønder land til; den hørte jo også til Bredegård, som var en temmelig stor gård. Så kommer vi til Bredalsgården og Risbjerggård på modsatte side af vejen. Navnene de er der da endnu i hvert fald. Derpå til Hovedstensgård og så overfor, der lå jo Langstedgård; det er nok en gang med tiden også blevet delt, for der var jo 24 tønder land til Langstedgård og 36 til den anden. De har nok

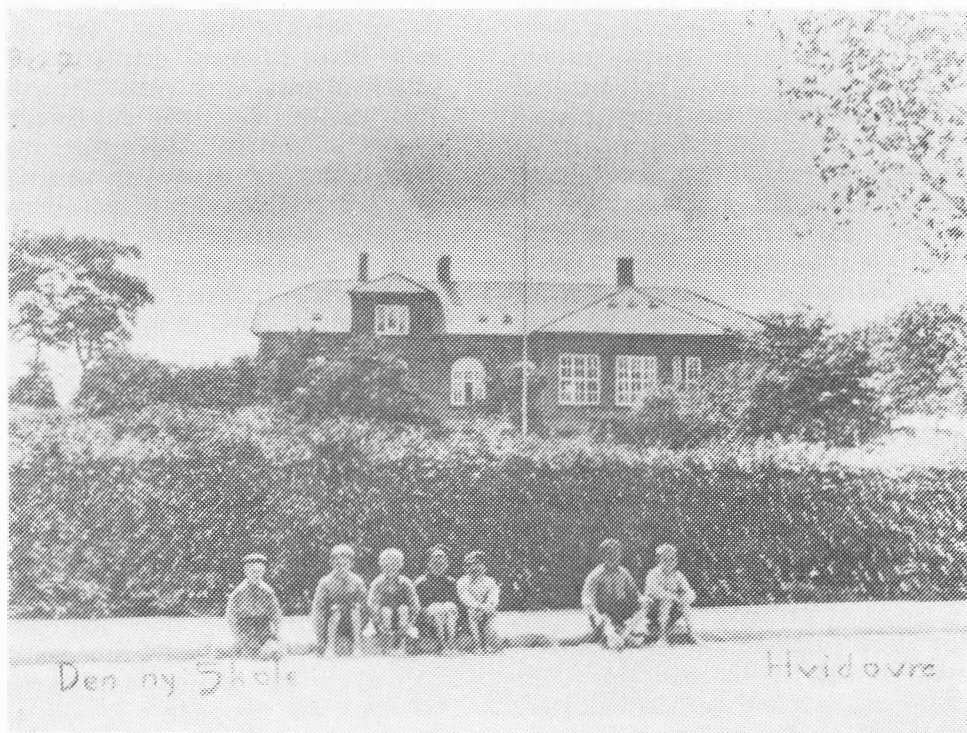

Mellemdigsvej v. Jelles Sted 1909. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

hørt sammen en gang, så de er blevet delt, formoder jeg. Så kommer vi til Eriksminde. På højre side af vejen, hvor vi fortsætter, der havde den jo jorden, helt nede fra Risbjerggård og så helt op til den gamle by, der lå jorden langs med vejen, og så inde bag ved, lå der et mindre sted, som der vist også ligger noget af endnu, når man går ned ad Bjæverskovsallé.* Og så var der en mindre gård der lå deroppe, jeg ved ikke, om der er gartneri mere eller om kommunen har købt det <Krogstenshave>. De havde adgangsvej, en lang privat vej som løb ud oppe ved Stengården - men vi er altså nået helt op til den gamle by nu. Ja det var jo der til venstre, der lå jo en lod, men gården lå oppe i byen - ja ved Sønderkær - og dog - den brændte jo, men er vel nok blevet flyttet ud før den tid. -Det kan jeg dårligt erindre rigtigt. Den lå jo rigtigt oppe i byen, men den gamle by brændte og så blev den flyttet ud, men det har nok været lige ved Århundredeskiftet eller sådan noget lignende, vil jeg antage. Spurvehøj lå ovre ved Kettevej, oppe langs med Kettevej. Der lå en mindre gård. Eriksminde lå oprindeligt oppe i byen, lige som alle gårdene havde ligget i byen engang, ført ud efterhånden, men det ligger længere tilbage i tiden. Der var jo forskellige tomter deroppe, som de forskellige gårde havde ligget ved. Ja der var Eriksminde, og der var Stengården - de

blev jo futtet af, brændt. Der var en pyroman, der satte ild på, så de brændte, men de blev jo så bygget op igen. Det var ham Jens Nielsen, der satte ild på, ham mordbrænderen. Det var den sidste, der blev halshugget her i landet, i 1892 tror jeg. Det ligger jo også lidt længere tilbage i tiden. Jeg kan ikke erindre at der var så meget snak om halshugningen dengang, vi havde jo ikke nogen radio eller noget, det er gået ganske stille af.

Nå, men så kommer vi op til Spurvegården på modsatte side af vejen. Det var jo også en temmelig stor gård, der havde jord fra Avedørevejen, helt op til midten af Allingevej og så helt ud til Avedøre Skel. Der var, hvordan skal jeg beskrive det, det tror jeg ikke jeg kan. -Det var en temmelig stor gård. Og så er vi oppe i den gamle by med den krogede vej, som så mange andre landsbygader. Alle de gamle huse der er her da endnu, så godt som. Altså huse det er huse med haver til. Der er ikke nogen jord til men derimod er gårdene jo delvis borte. Der lå to gårde deroppe midt i byen, der var sammenbyggede. Ja de har bygget en hel del deroppe. Jeg kan ikke rigtig huske, hvad det var, de kaldte de gårde, men der er jo rester af dem endnu i hvert fald. De er jo ikke helt borte. Aastrupgård den kommer vi til længere heroppe ad. Det er den der havde jorden og alt det her udenfor, langs med Hvidovrevej.

Og så var der Højgård deroppe, lige ved den gamle smedie. Så går vi til Aastrupgård til højre, hvor vejen svinger og lidt længere henne, lå der to gårde bygget sammen til en større gård, der hvor torvet er nu. Gårdene lå temmelig tæt sammen. Hvad de hed, det ved jeg ikke. Der var en gård til oppe ved slagter Stie, der hvor han havde forretning. Den havde jord herud bagved og dén er der vist nok blevet bygget på herude ved grusgraven. -Ja jeg kalder det for en grusgrav for det hed det

jo dengang <Rebæk Sø>. Så kommer vi til Holmegården. Den havde jord helt oppe fra den gamle by og helt ned til banen og den havde også noget på den anden side af vejen, på højre side af vejen, altså når vi fortsætter ned mod banen. Holmegård lå jo hernede ved banen. Holmegårdsskolen blev bygget derpå. Holmegården var også en temmelig stor gård, og jorden gik helt ud til Brøndbyøsterskellet derude. -Så er vi jo for sig vidt kommet igennem tror jeg nok...

Mht. gårdnavne og sådan noget, det kendte man ikke noget til før i tiden, da var manden der havde ejendommen, det var gårdens navn også. Det andet det er man først kommet frem til senere. Det skal nok være et halvt hundrede år siden. Før i tiden kendte man ikke noget til det. Når bønderne kørte i København, så skulle de have navn på vognene. Det kan godt være det er noget, der stammer derfra, det er muligt. Så har de ledt de gamle navne op og på

den måde fået fat i dem. Skolerne.. Der var kun Rytter-skolen her i rigtig gamle dage. Så fik vi bygget den deroppe da vi blev skilt fra Valby, den deroppe overfor aldersrenteboligerne hvor der nu er dommerkontor. Jeg gik i skole oppe i den gamle i et par år, jeg tror ikke det var mere, så kom jeg til Valby at gå i skole. Dengang da skulle børnene jo gå et stykke vej til skole. Det var en privatskole, den lå nede på Mølle Allé.

TILBUD TIL MEDLEMMERNE TILBUD TIL MEDLEMMERNE
TILBUD TIL MEDLEMMERNE TILBUD TIL
MEDLEMMERNE TILBUD TIL MEDLEMMERNE TIL
TILBUD TIL MEDLEMMERNE TILBUD TIL MEDLE

Efter aftale med Rødovre Lokalhistoriske Samfund kan vi tilbyde vore medlemmer at købe et meget smukt kort over områderne langs Roskildevej mellem Frederiksberg og Glostrup.

Kortet er fra 1795 og er optrykt i 1985 i nøjagtig kopi. Der er tale om et smukt udført kort, trykt i farver på kraftigt karton.

Kortudsnittet vist på forrige side yder på ingen måde kortet retfærdighed, men den tekniske fremstilling af vores blad tillader ikke en mere indbydende præsentation.

Kortet blev til i forbindelse med en militærmanøvre den 8. oktober 1795 og viser foruden landskabet med landsbyernes placering også manøvreenhedernes placering. Ud over den topografiske gengivelse af området rummer kortet detailplaner over en række af områdets landsbyer, herunder Hvidovre.

Kortet måler 34 x 61 cm. og kan tilbydes for **kr. 35 plus porto**. Kortet kan efter bestilling eventuelt afhentes på lokalhistorisk arkiv.

Kortet bestilles ved henvendelse til Hvidovre Lokalhistoriske Arkiv tlf. 01 78 02 22 lokal 227.

TILBUD TIL MEDLEMMERNE TILBUD TIL MEDLEMMERNE
TILBUD TIL MEDLEMMERNE TILBUD TIL
MEDLEMMERNE TILBUD TIL MEDLEMMERNE TIL
TILBUD TIL MEDLEMMERNE TILBUD TIL MEDLE

TANKER PÅ EN BÆNK I KYSTAGERPARKEN

På en af mine cykelture rundt i omegnen, havnede jeg en dag i det område, der i dag hedder Kystagerparken i Hvidovre. Cyklen blev stillet til side og jeg satte mig på en bænk og pludselig var jeg, i tankerne, langt tilbage i tiden.

Jeg var en lille dreng på en 4-5 år, der løb omkring her på egnen, for min far, der ellers ikke kendte meget til havebrug, havde uvist af hvilken årsag, købt en grund af Beringgårds jord nede ved stranden. Så vidt jeg husker var det i 1921, men skødet blev først skrevet i 1923, men i hvert fald lå grunden på Strandørevej (senere Strandbovej) og grundejerforeningen kom til at hedde "Strandøre".

Nu skulle haven så anlægges, men ak og ve - den havde ligget brak i mange år, så den var fuld af kvikgræs. Heldigvis var det ret let jord, så mor og far tog fat med godt humør plus gravegrebe og de måtte ruske kvikkerne af for hver grebfuld. De har uden tvivl haft brug for det gode humør, for det var et kæmpearbejde og der blev en mægtig bunke af kvikkerne. Min far fik lavet en fin tegning hos en arkitekt, om hvordan hus og have skulle bygges og anlægges, og den blev fulgt nøje, far ville have noget for moneterne, åbenbart.

Der blev gravet ud til husets fundament og det blev støbt i beton. Det var også et stort ar-

bejde, for det skulle være et anseeligt hus. Henne på hjørnet af Tavlekærvej, var der anlagt en fælles brønd, hvor vi kunne hente vand. Det var en smedejernspumpe, hvor vi kunne hænge spanden for udløbstudens og så ellers pumpe løs med stangen. Det var vældig skægt for os unger at pumpe, i begyndelsen. Vi blev hurtigt trætte af det, så mor måtte overtage slæbet.

Græsplæne blev der anlagt foran huset og i baghaven blev der gravet ud til en stor dam. Muldlaget blev selvfølgelig gemt til skråningerne, mens resten kom ned til stranden, et sted hvor der blev fyldt op. Der blev lagt en flisegang rundt om dammen, der lå i terræn, idet jorden skrånede op til en lav bøgehæk, som omkransede dampartiet. Det blev dog for meget i længden at slæbe vand fra fællespumpen og dammen, hvor der nu var udsat både suder og karusser, der også af og til trængte til at få tilført lidt vand, i de tørre tider.

En brønd måtte der til, og det meste af familien blev samlet en søndag morgen, brøndringene var vel ankommet. Det var de almindelige: 1 meter i diameter og $\frac{1}{2}$ meter i højden. Så blev der knoklet på, gravet og gravet, skiftevis med en mand inde i ringen og jorden blev hejst op i spande, bare på med vanten - ja havde de bare taget vanter på, for pladsen var trang inde i ringen og det gik ud over knoerne, men det var der ikke noget at gøre ved.

Der fiskes i dammen, 1925. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

Dog uden mad og drikke, duer helten ikke, som det så smukt hedder; frokost måtte der til, og også noget af det våde. Efterhånden som maden og måske især snapsene gled ned, blev de mere og mere dygtige til at grave brønd og selvfølgelig gik det, som den skarpsindige læser sikkert har gættet, der blev ikke lavet mere den dag.

Men næste søndag fortsatte forestillingen, dog uden så mange snapse, nu blev der maset på, men så et godt stykke nede stødte de på et flindtlag. Det

var dog held i uheld, for oven på flindtlaget løb en masse dejligt, om end lidt hårdt vand, så nu havde vi selv vand og ringene passede ganske godt i højden, så der ikke behøvedes at hugges af dem. Der blev så støbt et låg, med et firkantet hul i midten, så vi kunne hejse vandet op i en spand, med et tov i. Brønden blev også brugt som køleskab, når spanden blev tøjret halvt nede i brønden og der i den var mad og drikkevarer. Min far havde fået fat i en kæmpetønde af træ, som blev gravet halvt

Brønd og tønde til havevanding, 1925. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

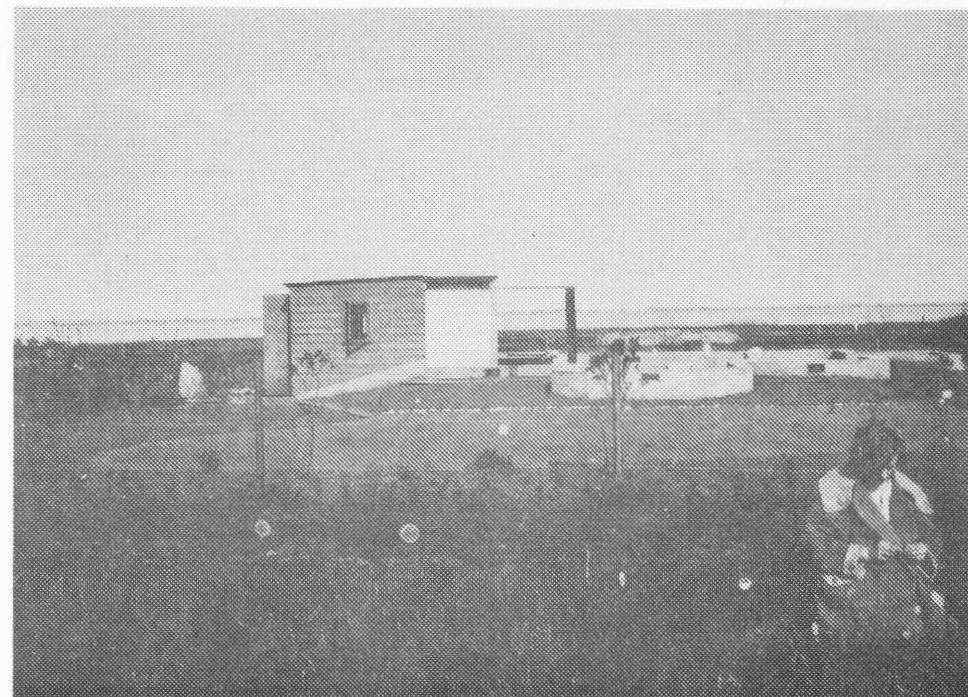
ned i jorden ved siden af brønden. Den blev så fyldt op med vand, så det var lunken til havevanding. I brønden kom der senere en vrikkepumpe, en såkaldt Ankerpumpe, der måtte vi så vrikke og vrikke, når dammen trængte til vand. Denne dam var efterhånden blevet meget fin med flotte åkander og siv.

Det kneb nok lidt med skillingerne, hos min gode hr. far, for huset måtte vente lidt med at blive opført, men fundamenterne havde vi da, og så måtte vi nøjes med udhuset i den nordre ende. Skelettet blev lavet fint,

med fod- og topremme, løsholter og alt det der, men det blev beklædt med brædder af Fordkasser, som var meget billige. Men nu havde vi et sted til værktøj og et sted hvor vi kunne nyde frokosten og kaffen, som blev lavet på et primusapparat, resten af huset måtte altså vente nogle år endnu.

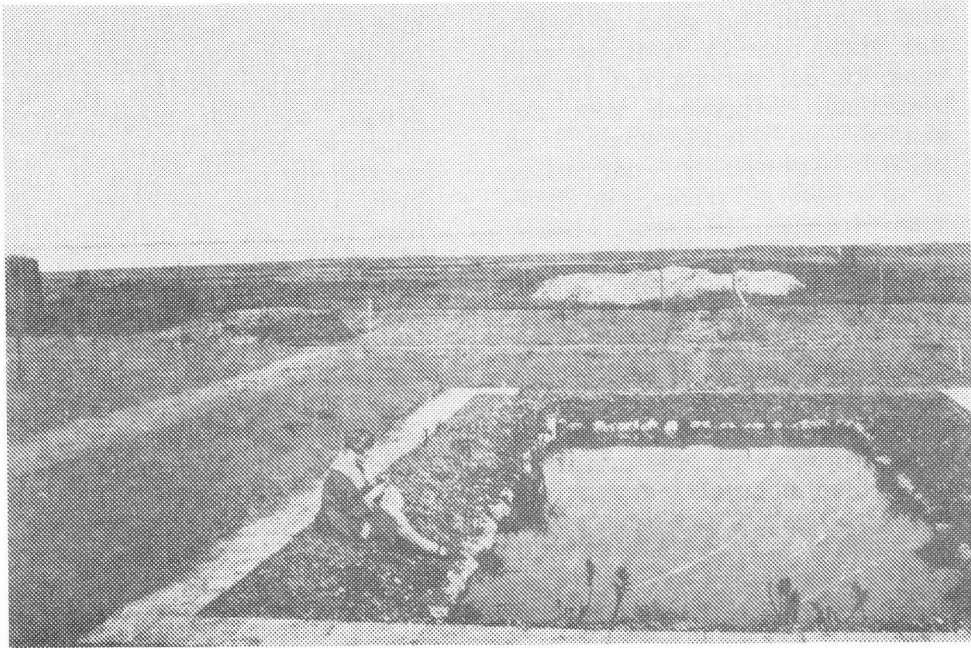
Selve Strandørevej var naturligvis grusvej, med grøfter mellem vejbanen og det såkaldte for-tov, og der var fyldt op ved hver indgang, med et rør i bunden så regnvandet kunne passere.

Ud mod stranden lå så engen,

Fundamentet støbt, men huset måtte vente lidt endnu, 1925. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

der var en lille skelgrøft uden for vores hæk og her på engen gik så Beringgårds røde køer og gumlede løs på græsset, og det var med at vare sig for de mange "kokasser", hvis man gik derude. Der gik nok en snes køer og her så jeg for første gang en kalv komme til verden. Det var noget af en oplevelse for en knægt på 6-7 år, pludselig skød en ko ryg og en tyk stråle stod bagud - plump, så lå der en lille en og vippede med ørerne, mens koen sindigt vendte sig om og slikkede kalven ren. Det varede ikke længe før den skulle op at stå på sine vaklende ben, og jeg var en oplevelse rigere.

Det er mærkeligt, men det er som om sommeren i barndommens dage, var meget bedre end nu. Solen skinnede fra en blå himmel med drivende lammeskyer og det var varmt og dejligt. Vi unger lå tit på engen og dasede mellem smørblomster, kløver, bellis og meget andet, men vi har nok glemt de dårlige dage.

Efter det første stykke eng, kom der en lavere liggende såkaldt strandeng, altså noget sumpet og her måtte vi passe på mågerederne som der var mange af, både med æg og med unger i. Længere ude var der et bredt bælte med høje siv, som vi børn blev helt væk i. Der var lavet en stenvej lidt syd for vores have, gennem strandengen og sivene, så vi kunne komme ud til stranden. Endelig var vi så ved vandet, hvor der var en

træbro, som et par pramme var fortøjet til, men hvor var der langt over til Amagerland, der var slet ikke fyldt op som nu og her hvor jeg sidder nu, var dengang et godt stykke ude i vandet.

Kalveboderne var jo fladstrand så vi skulle vade langt ud for at få vand til knæene - og dog! Min far var en god svømmer, så han lånte, af og til, en af prammene og roede ud i sejlrenden, hvor han så plaskede rundt. En dag hvor han havde fået lokket min søster og mig - såé hunden - med ud i båden og vi havde beundret hans færdigheder med at svømme under prammen, strittede han os i vandet et stykke inde mod land, men oh ve - oh skræk, vi kunne ikke bunde, så han måtte hurtigt have fat i os. Det gav os naturligvis lidt vandskræk - især min søster var længe bange for vandet.

I dag taler man om forurening af vores strande, men allerede dengang i 20'erne mødte vi menneskelige efterladenskaber, der frejdigt flød rundt om os i vandet, men det tog vi os ikke særlig meget af.

For enden af Lodsvej lå Hvidovre Søbad, en badeanstalt bygget af træ og sat på pæle et godt stykke ude i Kalvebod Strand, for at opnå tilstrækkelig vanddybde. Der måtte derfor en lang træbro til, med gelænder i den ene side, for at komme ud til søbadet, som var godt besøgt og naturligvis ærbart delt op i dame- og mandsside, men vi brug-

te den ikke, den frie strand var gratis.

Da vi boede i Trekronergade i Valby, var det heldigt at grosserer J.P. Petersen, i januar 1920, fik tilladelse til automobil-omnibuskørsel, som det så fint hed, fra Valby ad Gl. Køge Landevej til Jægerkroen. I begyndelsen kørtes der med ombyggede lastvogne, som var åbne, men i 1921 kom to rigtige rutebiler. Ruten havde kontor i Trekronergade 5 b. Senere fik Rutebil-Peter, som han kaldtes, tilladelse til en rute ad Vigerslev Allé, Mellemdigsvej (Hvidovrevej), Gl. Køgevej til Frihe-

den, han kørte selv en af vognene i begyndelsen.

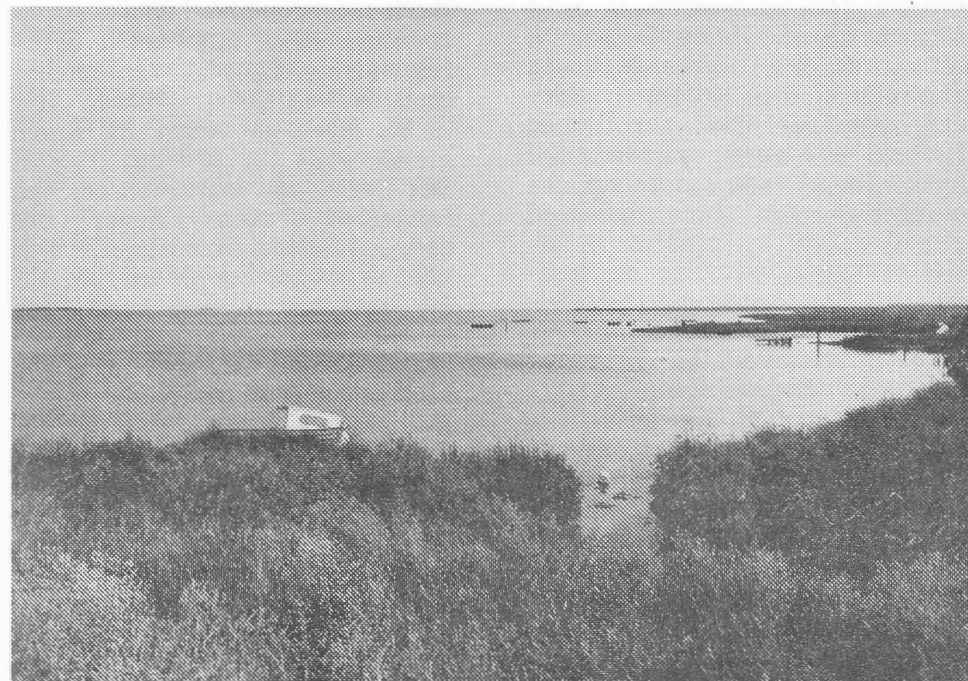
Også Expres-Jensen, alias Johs. Chr. Jensen, kørte rutebilkørsel på denne tid. Han kørte fra Trekroner Plads, hvor linie 10 havde endestation, til Friheden ad Gl. Køgevej, så der var gode forbindelser. Senere blev ruterne slået sammen under Petersen, som blev den navnkundige direktør for I/S Hvidovre Rutebiler, og iøvrigt satte en masse andre ting igang.

Vi benyttede også Apostlenes Heste og så gik turen ud ad Køgevejen, som ikke var betonvej endnu, op over godsbanen og

Flaskekroens have, 1926. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

Udsigt mod sydvest over Hvidovre Strand. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

lige ind i stanken fra bemelsfabrikken, der lå nede i dalen i nr. 75. Til højre lå der, et stykke inde på marken, en sten- og tagpapfabrik og så kom Bekkersgården, der i 90'erne blev flyttet herud inde fra Tingstedet i Valby - gården der har en interessant historie, som vi dog ikke skal komme ind på her.

Så nåede vi Enghavevej (den nuværende Ellebjergvej) der som bekendt gik gennem Frederiksholm og Kongens Enghave, inde fra Vesterbrogade. På hjørnet lå allerede dengang en B.P.-benzintank, men Folehaven var ikke anlagt. Så kom vi til Ny Østen-

gård, hvor skolen nu ligger, og på venstre side af Køgevejen gik der køer og græssede, formodentlig Ny Østengårds. Inde på marken lå der en høj, som Blushøjvej nok er opkaldt efter. En overgang stod der en gammel sporvogn oppe på højen, så hvis det har været en gammel gravhøj, var det ikke særlig pietetsfuldt.

Det næste vi nåede var Flaskekroen, den gode gamle kro uden flasker på taget, der lå lige bag ved cykelstien ved træerne. Der har været krohold siden 1728, hvor Thomas Hansen fik kongelig bevilling. Han havde også

bygget en bro over Harrestrup-åen, hvor han tog bropenge, 2 skilling for en bondevogn og 4 for en karet. Heldigvis kan vi fare over den nuværende, uden at skulle af med skillinger. Kroens navn har ikke noget med flasker at gøre, selvom det lyder forjættende; det var en betegnelse for åens udløb i stranden.

Harrestrupåen slyngede sig idyllisk gennem landskabet, og Vigerslevej drejede ind ved nuværende Stakhaven og ad Urtehaven til Køgevej. Ved Åmarkens station var der strandeng, som nu er opfyldt og bebygget, og endelig nåede vi så I.C. Lembrechts Allé, hvor vi lidt længere fremme kunne se den trelængede Beringgård. Nu var vi snart på grunden, efter en særdeles lang fodtur.

Også cyklen var jo opfundet, så den blev benyttet flittigt. Jeg husker især Sankt Hans Aften i 1924. Mine forældre, søster og jeg havde været i haven og til bålfeest ved stranden, men da vi skulle hjem havde vi kun én cykellygte. Den fik min far så og mig på stangen, mens min mor kom bagefter med min søster bagpå. Pludselig dukkede politiet frem og nappede mor. Det var på Køgevejen, omkring Ny Østengård, og selv om jeg blev sendt tilbage, for at vise vi havde én lygte, hjalp det ikke. Vi fik en bøde. Min mor var ellers takkeligt påklædt - trods den manglende cykellygte - for hun havde elastikbånd med spænder fra kjolen til hendes støvler, så

skørterne ikke kunne blæse op. - Jo der var sørget for at blufærdigheden ikke blev krænket.

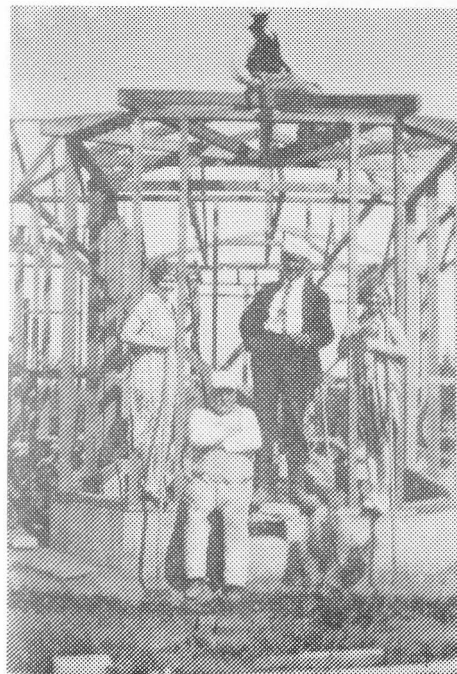
Desværre døde min mor i oktober samme år, men far beholdt grunden alligevel. Trods alt måtte livet gå videre og haven groede godt til.

Der var et marketenderi på Lunagervej, huset ligger der endnu, omend ombygget. Der kom vi meget for at handle, for der var næsten alle varer. Jeg husker især petroleum, som vi brugte meget af. Det pumpede marketenderen op i de literflasker vi havde med, så der var genbrug. Min far drak meget skibssøl, der var noget surt skidt som vi børn nok skulle holde os fra, men jeg synes næsten at lugten fra dette hus står mig i næsen endnu. Der var også mange gæster, der nød deres håndbajere, men det har jo ikke ændret sig med tiden. Vi skulle også af og til have brød til kaffen, men så måtte vi op til Køgevejen til Johs. Due. Det var en god bagerforretning, med 5-øres basser og wienerbrødstænger til 50 øre.

Nå, haven skulle også have noget at spise og da min farfar arbejdede på Københavns Asfalt Kompagni på Frederiksholms Havnevej, kunne han der få et læs staldgødning fra hestene. Søndag morgen mødte min farfar og jeg så op på asfaltfabrikken og fik læsset en vogn med gødning, kuskens havde spændt sine to heste for vognen og så gik det ud af Enghavevejen, med os tre på bukken. Det

var en ram lugt må man nok sige, både fra læsset bagpå og fra de to velnærede heste foran og da vi passerede rensningsanlægget ved Trekronegade, var idyllen fuldendt. Turen gik dog ud til haven, som unægtelig havde godt af gødningen.

I 1931 skete der så endelig noget med huset, nu havde fundamentet ligget og ventet i mange år, så nu skulle det være - eller også var det fordi min far kunne få lån. I hvert fald blev to tømrere bestilt til at rejse skelettet og sætte vinduer og døre i. Min farfar, der havde et godt håndelag, og en logerende smed, bankede tagbrædder på og lagde tagpap, mens min far, med lidt hjælp af mig der efterhånden

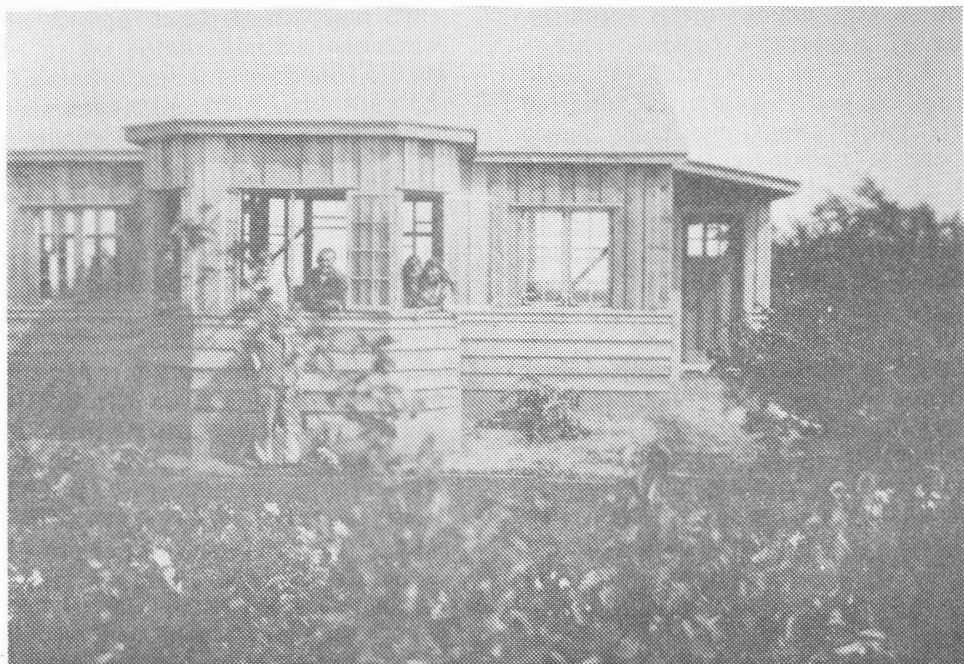

var blevet 13 år, begyndte at beklæde huset.

Det blev klinkbygget op til en vandnæse i vindueshøjde og så et på to brædder foroven. Det var et godt hus, med en meget stor stue, to kamre med køjesenge - eller etagesenge hedder det vist, så var der en karnapstue, kaldet damesalonen, køkken med kælder og en veranda ud til haven. Indvendig blev det beklædt med cellotexplader og gulvet med fyrretræsbrædder. Vi havde en elektriker til at sørge for lyset og jeg husker især da han skulle prøve om der var strøm på lampestederne, for han stak bare en finger op i fatningerne og kontakterne. Han må have fået mangø stød, men polsøgeren må åbenbart ikke have været opfundet endnu.

Huset blev naturligvis indviet på bedste måde med frokost og diverse, og hen mod aften gik turen til Frihedskroen, ad Lodsvej forbi Lodshuset og ruinerne af Strandegård. På kroen, med de bekendte spanske vægge, vankede der engelske bøffer med mere. Bøfferne husker jeg som meget møre, mens jeg ikke så godt husker det der "med mere", vel nok fordi det var forbeholdt de voksne, vi unge måtte nøjes med sodavander.

Så ud i rutebilen, men kun til Flaskekroen til lidt "med mere". Cyklistpavillonen undgik besøg, der var ingen der var cyklende den dag. Sidste station på turen var "Venners hjem" i Trekronegade, værtshuset der ligger der endnu. Her blev selskabet mødt

med en stemme der sagde: "Skal I ha' grønkål?". -Det varede lidt før de fandt ud af at det var en papegøje, der sad oppe på en gardinstang og sludrede, men det oplevede vi unge ikke for vi var trådt fra, da vi ikke kunne bælge mere sodavand i os.

Der var en kammerat ude ved stranden, der havde en sejlboat, det vi kaldte en kapsejler. Det har nok været hans fars, men vi fik lov til at låne den og krydse rundt ude i sejlrenden. Vi blev helt ferme til det, især til at krydse op mod vinden og så undgå at ryge overbord, når storbommen vendte. Det var jo

nemmere bare at lænse derudaf, men vi kunne godt lide at sejle. Vi danskere har jo et særligt forhold til havet.

Det skete også at jeg tog derud om vinteren, når vandene var frosset til, så lavede vi isbåde - et kors af brædder og to skøjter foran og en agterude der kunne drejes med en rorpind. Så mast og sejl og sikken en fart vi kunne skyde, nogle steder var isen frosset i valker, så der fik vi nogle gevaldige bumpeture. Det var knapt så skægt, og især vinteren 29 var meget streng.

I 30'erne skulle der så kloakeres og det blev udført som nødhjælpsarbejde af skræddere og

skomagere m.m. Kloakledningerne var sikkert ikke tætte, for vandet i vores brønd forsvandt, så vi måtte have kommunevand, men mærkeligt nok holdt vandet i dammen ganske godt. Der skulle laves en gennemløbsbrønd i forhaven til kloaken, men også her stødte vi på flint og da brønden skulle være dybere, måtte vi have en sprængningsekspert til at fjerne det, hvad der naturligvis gav et ordentligt drøn. Hidtil havde vi klaret os med en sivebrønd til kloak, en såkaldt fasine, et hul fyldt op med sten og så et lag tang fra stranden ovenpå, inden mulden kom på. Det virkede ganske godt til køkkenet, men nu fik vi også vandkloset.

Desværre forsvandt vores eng også i 30'erne, da Kystagervej

Ænderne fodres i dammen, 1931. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

blev anlagt og en stor villa blev bygget op til vores baghave, men det er jo det der sker. Vores dam var stadig en central del af haven. Nu var der også kommet guldfisk i den, som blev meget store og vi måtte hugge hul på isen om vinteren, for at de kunne overleve. Vi havde også et andepar gående der et år. De blev fodret godt og vi børn blev meget gode venner med dem, men af en eller anden grund, fandt de på at stikke ind til naboen og bruge deres græsplæne, som åbenbart passede dem bedre end vores egen. Vi måtte hente dem flere gange derinde, og til sidst blev de så dødsdømt, meget passende op til Mortensaften. Men hvem skulle

hugge hovederne af dem? Det var der ingen der kunne, så igen måtte vores logerende smed træde til og agere skarpretter. Ænderne kom på bordet Mortensaften, men søster og jeg skulle ikke have noget andesteg, dertil havde vi haft et for godt forhold til vores venner.

En anden slags dyresteg blev også indført ude på grunden på Strandbovej. Hver pinse fik vi stegte lammehoveder, så der var lavet lidt om på tingene, for lam hører jo påsken til, men det har nok været for koldt på den tid. Til hovederne skulle der naturligvis drikkes rødvin. Min far lavede den selv en overgang; der var så meget frugt i haven

og han brugte også andre ting som figner, rosiner og lign. Vi stod så og gærede i de store galloner og boblede og boblede i en evighed, syntes jeg, inden der blev vin ud af det, men vin blev der dog.

Nu hører det med til historien, at min far elskede rødvin, men han fik altid en dundrende hovedpine bagefter. Det kunne han dog ikke tage hensyn til, han drak det alligevel, med godt resultat hver gang - hovedpine. Det mærkelige er at jeg selv har det på samme måde - jeg er også glad for rødvin, men er ikke så tapper som min far var, for jeg begrænser forbruget betydeligt.

Haven er ved at være udvokset, 1934. Foto: Lokalhistorisk Arkiv.

Jeg kan se at vores gamle foreningshus eksisterer endnu. Det har været sejlivet, for det er fra først i 20'erne. Her holdt vi sommerfesterne, den ene væg kunne slås ned og så kunne vi danse, både på gulv og væg. Der var altid mange med til denne fest og fyldt op på dansegulvet, der jo delvis var i fri luft. Der var også mange til bålfesterne Sankt Hans Aften, hvor vi kunne følge alle bålene ind over Valby Fælled, Kongens Enghave og hele Amagerkysten.

Men der midt i 30'erne var haven udvokset, der var hasselbuske langs hækken i sydsiden med med mange nødder, der var græsplænen og mange buske og stauder i forhaven. Foran huset, på begge sider af karnapstuen

voksede en stor bjørneklo. I sydsiden langs dammen, var der et lindelysthus og mange urtebede, mens der var jordbær i nordsiden. Der blev hvert år taget stiklinger, der blev sat til nye planter. I baghaven var der kartofler, rabarber og frugtbuske, samt en stor kompostplads som min far gjorde meget ud af og så var der mange frugttræer, som bar vældigt godt. Der var Cox Orange, Belle de Boskop, Cox Pomona, nogle tidlige sorter og mange flere.

Men nu må jeg hellere komme tilbage til nutiden igen. Det var morsomt at dvæle lidt ved fortiden, men slut med drømmierne og så på nakken af cyklen og hjemad.

Arild Fenris
Valby

I 'Hvidovre lokalhistorie' nr. 2/88 bragte vi ovenstående billede. Vi spurgte dengang: "Hvor i Hvidovre lå denne købmandsforretning?"

Flere af foreningens medlemmer har kunnet give oplysninger om forretningens placering, og ved hjælp af vore egne arkivalier kunne disse oplysninger suppleres.

Det var heldigt, at forretningen var prydet med købmandens navn. Derved kunne vi dykke ned i de gamle folketællinger, som fortalte os, at L.F.Eriksen stod for Frederik Laurits Eriksen, født i 1872, men død allerede i

1925. Eriksen flyttede til Hvidovre i 1922 og fik således ikke megen glæde af sit markederi.

Forretningen lå på matr. 14bø, Risbjerggårds allé. Dengang var det nr. 31, fordi numrene begyndte ved Sydkærvej. Senere begyndte numrene ved Hvidovrevej og det blev til Risbjerggårds allé 58, som nu.

Butikken blev overtaget i 1928 af købmand Anton Marius Christensen, som drev stedet i flere år. Naboen var iøvrigt "Risbjerggårds Kødforsyning" - også kendt som Slagter Felix.

P.E.H.

EFTERLYSNING EFTERLYSNING EFTERLYSNING EFTERLYSNING EFTERLYSNING EFTERLYSNING EFTERLYSNING

Lokalhistorisk arkiv arbejder i øjeblikket på en lille bog om Hvidovre og Avedøre på postkort.

Arkivet har allerede en del postkort i samlingerne, men der må findes flere kort end dem, vi kender til.

Postkort med topografiske motiver blev almindelige fra omkring århundredskiftet, og på arkivet findes en del af de tidlige kort, f.eks. motiver fra landsbyen Hvidovre, kirken og enkelte gårde.

Det postkort, vi viser her, er taget på kasernen i Avedøre før Den første Verdenskrig og viser øvelsespladsen i brug til øksercits.

Arkivet efterlyser her postkort og især nyere postkort fra perioden 1930-60. Vi håber, at medlemmerne vil være behjælpelige, så vi modtager mange henvendelser indenfor de næste par måneder.

Arkivet modtager med glæde billeder til samlingerne, og skulle man ikke ønske at aflevere sine billeder, kan arkivet lade dem affotografere og levere originalerne tilbage.

Ring til arkivet på 01 78 02 22 lokal 226 eller kom i åbningstiden mandage 12-16 og torsdage 16-19.

Poul Sverrild
arkivar

bag- siden

Fra Lokalhistorisk arkivs store billedsamling (nu flere end 8.000 billeder) har vi til denne udgave af BAGSIDEN fremtaget et billede af en bus på Køgevej på vej mod Toftegårds Plads. Billedet er fra besættelsesårene, som det fremgår af gengasgeneratoren monteret bag på bussen.